

čítati jí ony výtky za ublížení žalobcovi nebo za urážku jemu učiněnou. Dále vedla žalovaná řadu svědků o tom, že se dne 2. listopadu 1926 žalobci jen bránila, avšak ani ti svědci nebyli všichni vyslechnuti. Byla slyšena M-ová a ta potvrdila, že žalobce se žalovanou velmi útočně a zle nakládal, a i K-ová dosvědčila, že žalobce žalovanou tahal po chodbě a bil. N-ová o této věci vyslýchána nebyla a ještě dále navržení svědci Dr. T., W. a Z-ová nebyli slyšeni vůbec. Ale i výslech stran je tu rovněž přípustný z týchž důvodů jako shora. Jestliže tedy odvolací soud spokojil se tím, že žalovaná byla pro poškrabání manžela, jehož se při tom dopustila, odsouzena trestně podle § 419 tr. zák. maje za to, že to sebeobrana nemohla býti, když byla odsouzena, je na omylu, protože není z rozsudku trestního zřejmo, zda a co soudce zjistil, a jak na věc právnicky nahlížel. A i když se za to má, že předpis § 268 c. ř. s. o vázanosti civilního soudce na trestní odsuzující rozsudek co se tkne důkazu a přičitatelnosti trestného činu platí i pro řízení rozlukové, jež je zrovna tak vyšetřovací jako řízení trestní, není tím vyloučeno, by se důkazy provedly, které mají za účel čin ten omluviti do té míry, by nepřicházel v úvahu jako důvod rozluky nebo jako zavinění jeho. Když tedy žalovaná sebeobranu tvrdila, měla věc býti pečlivě vyšetřena.

Čís. 7881.

Svědék nemůže býti slyšen o »vědění« nebo »nevědění« jiné osoby aniž o tom, »zda jiný o něčem vědět mohl nebo musil«, nýbrž jen o okolnostech, z nichž plyne toto vědění nebo možnost nebo nutnost vědění.

§ 1432 obč. zák. vyžaduje plátcovu vědomost, při čemž jest lhostejno, zda si plátce nevědomost zavinil čili nic.

Rozsah návratné povinnosti příjemce nedluhu. Předpis § 329 obč. zák. vztahuje se pouze na případ, jde-li o vrácení věcí nezastupitelných, nemá však místa při věcech zastupitelných, jež nebyly úplně identifikovány. V tomto případě lze žalovati jen o náhradu škody. Byly-li placeny jako nedluh peníze nebo jiné zastupitelné věci neidentifikované, nelze použití předpisu § 329 obč. zák. a tudíž ani § 1437 obč. zák. V případě přijetí individualisovaných peněz nebyl by příjemce, byť bezelstný, povinen k jich náhradě jen tehdy, kdyby je ztratil nebo kdyby mu byly ukradeny aneb shořely, nikoliv však zaplatil-li jimi svůj dluh.

Nárok z obohacení (kondikce) promlčuje se ve třiceti letech.

(Rozh. ze dne 16. března 1928, Rv II 373/27.)

Antonín S. pojistil si u žalující pojišťovny mlýn proti požáru. Mlýn vyhořel. Ježto Antonín S. předložil vysvědčení nevinu, složila žalující banka pojistné k soudu, jenž je pak rozvrhl mezi věřitele Antonína S., při čemž se dostalo žalované bance 27.291 Kč 74 h. Když se napotom prokázalo, že Antonín S. požár sám založil, domáhala se žalující pojišťovna na žalované bance zaplacení 27.291 Kč 74 h. Žalobě bylo vyhověno soudy všech tří stolic, Nejvyšším soudem z těchto

d ů v o d ů:

První důvod dovolací, že žalující pojišťovna v době, kdy peníze skládala, věděla nebo věděti mohla nebo musela, že si S. sám požár založil, a že tedy nemůže podle předpisu § 1432 obč. zák. žádati je zpět, není oprávněn již proto — nehledíc totiž ani k tomu, že odvolací soud ze spisů trestních zjišťuje okolnosti, z nichž dovozuje, že pojišťovna o tom v oné době neměla vědomosti — že žalovaná vidí důvod ten v tom, že o tom nebyl připuštěn nabídnutý od ní svědek S., avšak svědek nemůže býti veden a slyšen o »vědění« nebo »nevědění« nebo dokonce o tom, zda »ta která osoba« o tom onom věděti mohla neb musila, nýbrž jen o okolnostech, z nichž toto vědění nebo možnost neb nutnost vědění plyne, t. j. o t. zv. indicích, zevních okolnostech, jež smysly chápati lze a jež pak dovolují úsudek na vnitřní stav vědění neb nevědění neb na možnost neb jistotu vědění v souzeném případě, ježto jde o pojišťovnu, tedy na takové možné neb nutné vědění určité fyzické osoby, jejíž vědění by platilo jako vědění pojišťovny. A takové okolnosti byla by žalovaná již v první stolici musila uvést, ale neuvedla, takže tu není vůbec žádného předmětu důkazu, o čem svědek měl by býti slyšen, když přímo o vědění nebo možnosti nebo nutnosti jeho slyšen býti nemůže, protože by taková výpověď byla pouhým jeho subjektivním úsudkem, na úsudky však svědek tázán býti nemůže, nýbrž jen na skutečnosti, na to, co smysly svými postřehoval. Nemůže však býti připouštěn důkaz ani k tomu účeli, by strana z jeho provedení (z výsledku svědka) teprve čerpala látku pro své skutkové přednesení, jež ve sporu učiniti měla již v období projednávání. Ostatně, když odvolací soud ze spisů trestních zjistil skutečnosti, z nichž lze dovoditi, že žalující banka nevěděla o zločinu S-ově, nemůže to dovolatelka napadati, když právě sama trestními spisy o tom vědění pojišťovny vedla důkazy. Posléze nestačí ke skutkové povaze § 1432 obč. zák., by byl plátce věděti mohl nebo věděti musel, nebo věděti měl — všech těch třech výrazů žalovaná ve spisech užívá, — nýbrž se vyžaduje přesně, by byl věděl a, když nevěděl, lhotejno, zda nevědomost svou zavinil čili nic, a, když zavinil, zda nedopatřením či hrubou nedbalostí, což právě jsou stupně, jež se vyjadřují výrazy věděti moci neb věděti museti neb míti. Již samo sebou je to velice odvážné, chtíti se domnívati o pojišťovací bance, že platila požární náhradu vědouc, že si pojištěnec oheň založil sám, že tedy ji platiti povinna není, když však dovolatelka něco přímo tak neuvěřitelného tvrdí, měla doličování tvrzení toho založiti aspoň seriosněji.

Neméně bezpodstatným jest i druhý důvod dovolací, že žalovaná přijaté peníze již nemá, že je vyplatila firmě O. jako původní majitelce směnky, ze které pocházel dluh, na který sporný peníz obdržela, že tedy není obohacena. Odvolací soud žalované na to odpovídá, že kondikce indebiti nespočívá na obohacení, nýbrž na bezdůvodnosti plnění, nesměřujíc k tomu, odniti příjemci, čím se obohatil, nýbrž k vrácení bezdůvodného plnění. To je ovšem nauka v moderním písemnictví ujatá, kdežto starší vycházela skutečně z pojmu obohacení, jak už dokazuje

jméno, které kondikcím sine causa dala (»žaloby z obohacení«). Ne-
třeba se však pouštět do těchto theoretických odstínů, stačí držeti se
skutkové povahy, na niž zákon kondikci indebiti staví, a ta dána jest
tak, jak ji § 1431 obč. zák. předepsal, že totiž žalující banka, složivši
pro S-a a jeho věřitele a další superkondicenty požární náhradu, která
pak mezi tyto účastníky byla rozdělena, platila nedluh, majíc jej ze skut-
kového omylu (následkem své nevědomosti o tom, že si S. sám zapálil)
za dluh. Avšak to není vše, nýbrž přichází pak co se týče objemu (před-
mětu) kondikce na řadu § 1437 obč. zák., který činí onu moderní nauku
dostí záhadnou, předpisuje, že příjemce zaplaceného nedluhu pokládá
se za bezelstného neb obmyslného držitele podle toho, zda o omylu
plátcově věděl nebo jej z okolností tušiti musel čili nic. Tím se odkazuje
na předpisy §§ 329—338 obč. zák. o tom, co musí vindikantovi vydati
držitel bezelstný a co obmyslný a tu u bezelstného může dojít k tomu,
že nemusí vydati nic, když věc už nemá, ať už ji zužil nebo třeba bez
užitku zničil (§ 329), neboť ode vši zodpovědnosti a tudíž od náhrady
chrání ho jeho bezelstnost, t. j. přesvědčení, že byla věc jeho a že vy-
konával jen své právo. Ale ač nelze říci a ani nebylo tvrzeno, že žalo-
vaná byla příjemkyní obmyslnou, že věděla nebo tušiti musila, že žalu-
jící složila peníze jen omylem, přece tato výhoda § 329 obč. zák. na ni
nedopadá, neboť dopadá vůbec jen při věcech, jež jsou předmětem ža-
loby posesorní a vindikace (žaloby petitorní), tedy při věcech nezastu-
pitelných, jež se žalobou žádají individuálně zpět (§ 370 obč. zák.),
kdežto věci zastupitelné, jmenovitě tedy peníze, o něž v souzeném pří-
padě jde, nejsou předmětem ani vindikace ani posesorní žaloby, leda že
by byly individualisovány, t. j. úplně identifikovány, na př. peníze podle
serie a čísla (§ 371 obč. zák.), sice jinak má místo nikoli žaloba na vrá-
cení, nýbrž jen na náhradu škody. Z toho však pro otázku, o niž jde,
plyne, že, když placeny byly jako nedluh peníze neb jiné zastupitelné
věci neidentifikované (na rozdíl od věcí nezastupitelných neb zastupitel-
ných identifikovaných), takže nemá místa nárok na vrácení in natura —
tedy buď posesorní neb petitorní žaloba věcná (vindikace), — nýbrž
jen nárok na náhradu stejného množství stejného druhu, v souzeném
případě tedy stejné sumy peněz v měně čsl., nemá místa předpis § 329
obč. zák. a proto také ani § 1437 obč. zák., neboť, když příjemce při-
jatou sumu smísil se svými penězy a identifikaci znemožnil, tak když
potom peníze vydává, třebas i na zbytečnou útratu anebo prohrá neb
prostě ztrácí, nelze říci, které to byly, že to byly zrovna ty, jimiž byl
bezprávně obohacen, a tak i když byl příjemcem bezelstným musí ža-
lobě o náhradu, která se při přijetí nedluhu nazývá právně kondikcí (in-
debiti) podlehnouti. Ale, i kdyby šlo o peníze identifikované, tedy to, co
žalovaná namítá, že je dala dále firmě O. jako původní majitelce směnky,
na kterou ona peníze žalující banky obdržela, nemohlo by jí prospěti,
neboť, když se penízem bezprávně obdrženým platí vlastní dluh, kryje
se povinnost, která by musela býti kryta vlastními penězy, tedy to není
případ § 329 obč. zák., že věc byla zužita a že tu již není obohacení,
neboť obohacení tu skutečně jest, zůstaly vlastní peníze, které by byly

na to musely býti vynaloženy, kdyby se k tomu oněch cizích nebylo použilo. Pak by v případě přijetí peněz individualisovaných příjemce, byť bezelstný, nebyl jen tehdy k náhradě povinen, kdyby je ztratil nebo mu byly ukradeny neb zhořely a pod., neboť pak by obohacen nebyl a musil by si to přičísti plátce sám, že platil nedluh, ať už omyl svůj musí si přičísti za své zavinění anebo jako neštěstí. Kondikce tedy trvá i v souzeném případě, kondikce se však promlčuje, jak je všeobecně známo, podle všeobecného pravidla teprv v 30 letech, neboť nejde tu o žalobu o náhradu škody, kterou druhý způsobil, na kterýž případ jediné se vztahuje kratší tříletá lhůta, nýbrž o náhradu škody, kterou si plátce sám způsobil, ale ovšem tak, že tím byl druhý obohacen, pročež právě je povinen náhradou, ovšem pod podmínkou, že o obohacení to jako držitel bezelstný v mezidobí nepřišel.

Čís. 7882.

Dodavatel vína z historických zemí na Slovensko ručí odběrateli bezvýhradně při nejmenším za to, že víno, které prodává pro jeho hostinskou živnost k dalšímu zcizení pro spotřebu na Slovensku, jest prodejně, nejsouc podle zákonných předpisů tam platných vyloučeno z obchodu.

(Rozh. ze dne 16. března 1928, Rv II 573/27.)

Žalující, moravská firma, domáhala se na hostinském na Slovensku zaplacení za dodané palestinské víno. Žaloba byla zamítnuta s o u d y v š e c h t ř í s t o l i c, N e j v y š š í m s o u d e m z t ě c h t o

d ů v o d ů:

Dovolání opřené toliko o dovolací důvod podle § 503 čís. 4 c. ř. s., namítá především, že případ neměl býti posuzován podle práva platného na Slovensku, neboť, i když smlouva byla uzavřena na Slovensku, došlo podle doložky na faktuře, jež zůstala nepozastavena, platně k ujednání splniště v Moravské Ostravě, což prý má význam i po stránce hmotněprávní potud, že z této smlouvy o splništi je zároveň usuzovati také na to, že se strany dohodly na tom, by tato právní věc byla posuzována podle práva platného pro místo splnění. Dlužno-li věc posuzovati podle práva zdejšího, neobstojí prý názor odvolacího soudu, že dodané víno není vůbec obchodním zbožím, ježto umělé víno v té kvalitě, jak je zjistil ústav pro zkoumání potravin v Bratislavě, není v oblasti zdejšího práva zapovězeno, nýbrž dovoleno a důsledkem toho jest obchodním zbožím. Náзору tomu nelze přisvědčiti a dovolatelka jest na omylu, míníc, že by pod záštitou zdejšího práva uniknouti mohla oně hlavní námitce, že dodala žalovanému zboží, jež podle zákonných předpisů území, kam bylo určeno, nemohlo býti ani předmětem platné smlouvy. Z toho jest žalobkyně práva a odpovídá i tehdy, když by se jinak právní případ posuzovati měl podle práva zdejšího, neboť, jak jest nesporno, byla smlouva uzavřena na Slovensku tamním obchodním zástupcem ža-